

การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาดี - สร้างบง
อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

Costs and Returns Analysis of the Ban Na Di – Sang Bong

Community Enterprise Group, Kumphawapi District, Udon Thani Province

วัฒน์จิรัชย์ เวชชนินนาท^{1*} อรชума มุลศรี¹ กมนทิพย์ ชูประทีป¹

เสาวนีย์ สิทธิโชติ¹ และ โสภิตา บุญจำนง²

Watchirachai Wetchaninnart^{1*}, Onchuma Moonsri¹, Kamonthip Choopratheep¹

Saowanee Sittichot¹ and Sopida Boonchumnong²

¹คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี จ. อุดรธานี 41000

¹ Faculty of Management Science, Udon Thani Rajabhat University, Udon Thani 41000, Thailand

²สำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี จ. อุดรธานี 41000

² Institute of General Education, Udonthani Rajabhat University, Udon Thani 41000, Thailand

*Corresponding author: E-mail: wetchaninnart@gmail.com

(Received: April 9, 2024; Revised: July 2, 2024; Accepted: August 13, 2024)

Abstract: This research investigated the operational efficiency of the Ban Na Di - Sang Bong Community Enterprise Group by analyzing costs and returns across four product groups (brooms, thong phap snacks, dishwashing liquid, and organic vegetables) through participatory action research approach employing structured interviews, small group meetings, and a community forum to study costs using accounting calculation models. The study involved 40 participants, including the broom group of 10 people, the thong phap snacks group of 10 people, the organic vegetables group of 10 people, and the dishwashing liquid group of 10 people. Findings reveal the broom group had a total production cost per handle of 12.73 baht, the thong phap snacks group had a total production cost per bag of 15.92 baht, the dishwashing liquid group had a total production cost per bottle of 17.52 baht, and the organic vegetable group had a total production cost per kilogram of 8.77 baht. The return analysis results using economic theory found that the organic vegetable group had a return on investment of 146.22%, the broom group 113%, the thong phap snacks group 101.46%, and the dishwashing liquid group 5.20%. As for the results of the study of guidelines for developing the Ban Nadi - Sang Bong community enterprise group, it was found that the enterprise group should develop packaging, raise product standards and develop distribution channels to make products accessible to more customer groups.

Keywords: Cost, returns on investment, Ban Na Di – Sang Bong community enterprise group

บทคัดย่อ: การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนและวิเคราะห์ผลตอบแทนการดำเนินงาน และสร้างแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาดี-สร้างบง โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง แบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 40 คน ได้แก่ กลุ่มไม้กวาด จำนวน 10

คน กลุ่มขนมทองพับ จำนวน 10 คน กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ จำนวน 10 คน และกลุ่มน้ายาล้างจาน จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การประชุมกลุ่มย่อย การจัดเวทีประชาคม และการศึกษาดูงานในรูปแบบการคำนวณทางการบัญชี ผลการศึกษาดูงานด้านการดำเนินงาน พบว่า กลุ่มไม้กวาดมีต้นทุนการผลิตรวมต่อตัวเท่ากับ 12.73 บาท กลุ่มขนมทองพับมีต้นทุนการผลิตรวมต่อตัวเท่ากับ 15.92 บาท กลุ่มน้ายาล้างจานมีต้นทุนการผลิตรวมต่อตัวเท่ากับ 17.52 บาท และกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษมีต้นทุนการผลิตรวมต่อกิโลกรัมเท่ากับ 8.77 บาท และ ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ พบว่า กลุ่มปลูกปลอดสารพิษอัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน 146.22% กลุ่มไม้กวาด 113 % กลุ่มขนมทองพับ 101.46 % และกลุ่มน้ายาล้างจาน 5.20 % ส่วนผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภูมิวิสาหกิจชุมชนบ้านนาดี - สร้างบง พบว่า กลุ่มวิสาหกิจควรพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และพัฒนาการช่องทางการจัดจำหน่าย เพื่อให้ผลิตภัณฑ์เข้าถึงกลุ่มลูกค้ามากขึ้น

คำสำคัญ: ต้นทุน ผลตอบแทน วิสาหกิจชุมชนบ้านนาดี - สร้างบง

คำนำ

โคโรนาไวรัส 2019 หรือโรคโควิด 19 เป็นโรคติดต่ออุบัติใหม่ซึ่งเกิดจากเชื้อไวรัสกลุ่มทางเดินหายใจและได้แพร่ระบาด ทั่นครือฮั่น มณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน จากนั้นได้มีการแพร่ระบาดครั้งใหญ่ไปทั่วโลก องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ ด้วยมาตรการการควบคุมโรคจากการแพร่กระจายของเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 คือ มาตรการ “ระยะห่างทางสังคม” (social distancing) โดยการลดการเดินทางการเข้าออกพื้นที่ ด้วยการปิดประเทศหรือเมือง ปิดสถานการค้า และการบริการต่าง ๆ (Department of Disease Control, 2019) สร้างผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย ทำให้ผู้ประกอบการบางรายต้องหยุดกิจการ มีการเลิกจ้างแรงงานจำนวนมาก รวมทั้งธุรกิจขนาดเล็กโดยทั่วกัน ส่งผลให้ตัวเลขการขยายตัวทางเศรษฐกิจตลอดทั้งปีติดลบ 6.1% (Thailand Development Research Institute, 2019) โดยสถานการณ์การระบาดของโคโรนาไวรัส 2019 ในปี พ.ศ. 2566 ได้คลี่คลายและมีแนวโน้มในทางที่ดีขึ้น โดยภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือ เช่น การใช้เทคโนโลยีที่ช่วยให้การผลิตและบริการมีประสิทธิภาพมากขึ้น การส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ จะช่วยให้วิสาหกิจชุมชนเป็นตัว

ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพื้นฐาน ซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจมหภาคขับเคลื่อนไปได้ วิสาหกิจชุมชนจะเป็นผู้อยู่รอดและกลายเป็นผู้พึ่งเศรษฐกิจระดับมหภาคได้อีกด้วย (Onsamlee, 2021)

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาดี - สร้างบง ตำบลผาสุก อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี เกิดจากความร่วมมือร่วมใจของคนชุมชน มีการรวมกลุ่มผลิตสินค้าเพื่อจัดจำหน่ายให้กับคนในชุมชนและผู้บริโภคนอกชุมชน โดยมีกลุ่มวิสาหกิจภายในชุมชน จำนวน 10 กลุ่ม แต่ด้วยปัญหาโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และสภาพการแข่งขันทางธุรกิจที่ได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น และจำนวนของคู่แข่งในตลาดก็มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาดี - สร้างบงในตำบลผาสุก ส่วนใหญ่ประสบปัญหาขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงานและเลิกการดำเนินงานไปในที่สุด จากการสนทนากลุ่มย่อยกับสมาชิกในกลุ่มพบว่าสมาชิกขาดความรู้ด้านการลงบัญชีรับ-จ่ายเบื้องต้น ส่งผลให้กลุ่มสมาชิกไม่ทราบการใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงในกระบวนการผลิต ไม่ทราบว่ามีการรับและค่าใช้จ่ายจากการขายผลิตภัณฑ์ชุมชนเท่าใด ส่งผลให้การคำนวณต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตไม่ตรงความเป็นจริง และปัญหาสำคัญของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอีกประการหนึ่ง คือ ขาดความรู้เรื่องผลตอบแทนจาก

การลงทุน ส่งผลให้การจัดการเงินทุนของกลุ่มวิสาหกิจไม่มีประสิทธิภาพ ขาดเงินลงทุนเพื่อขยายธุรกิจที่น่าสนใจ อีกทั้งยังไม่สามารถสร้างงานเพิ่มขึ้น ส่งผลให้รายได้ลดลง และต้องยุติการทำงานในที่สุด ดังนั้นหากได้นำเอาแนวคิดต้นทุนผลิตประกอบในการผลิตสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง ซึ่งจะประกอบด้วย วัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิต (Pinitnuk and Napaporn, 2016) และการวิเคราะห์ผลตอบแทนด้วยอัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน อัตราต้นทุนขายต่อยอดขาย อัตรากำไรขั้นต้น อัตราและกำไรสุทธิ (Chainantaporn, 2018) ซึ่งการคิดต้นทุนทำให้สามารถวางแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตั้งราคาผลิตภัณฑ์ตัวใหม่ได้ (Cokins, 2002) จะทำให้กลุ่มวิสาหกิจทราบต้นทุนการผลิตที่แท้จริงและอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนจะช่วยให้วางแผนการในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อมีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อศึกษาด้านทุนและวิเคราะห์ผลตอบแทนการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาดี - สร้างบง อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี และสร้างแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาดี - สร้างบง อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ซึ่งผลจากการศึกษาจะช่วยให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาดี - สร้างบง มีความรู้เรื่องต้นทุนการผลิตที่แท้จริง และผลตอบแทนจากการลงทุนสามารถเลือกโครงการลงทุนที่มีศักยภาพ คำนวณ และมีความเสี่ยงที่ยอมรับได้ ช่วยให้ใช้เงินทุนที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด นำไปสู่การพัฒนาธุรกิจของกลุ่มให้เข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

อุปกรณ์และวิธีการ

การวิจัยนี้ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เพื่อศึกษาด้านทุนวิเคราะห์ผลตอบแทนการ

ดำเนินงาน และสร้างแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาดี - สร้างบง ดำเนินการวิจัยระหว่าง วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2566 - 30 เมษายน พ.ศ. 2567

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรประกอบด้วย ผู้นำชุมชน สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และชาวบ้านชุมชนบ้านนาดี โดยเอาประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 4 กลุ่ม ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาดี - สร้างบง ของกลุ่มไม้กวาด 10 คน กลุ่มขนมทองพับ 10 คน กลุ่มนํ้าลำจาน 10 คน และกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ 10 คน รวมทั้งสิ้น 40 คน โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ เป็นสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มอย่างต่อเนื่องมากกว่า 5 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อใช้ในการคำนวณต้นทุนการดำเนินงานและอัตราผลตอบแทนจากการดำเนินงาน โดยสัมภาษณ์ ประธานและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาดี - สร้างบง ประกอบด้วยคำถามปลายเปิดและปลายปิด จำนวน 8 ข้อ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การคำนวณหาต้นทุนการผลิต ประกอบด้วย วัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง ค่าใช้จ่ายการผลิต และต้นทุนการผลิตต่อหน่วย จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ผลตอบแทน ประกอบด้วย การวิเคราะห์รายได้จากการขายสินค้า ต้นทุนขาย กำไรสุทธิ รวมถึงวิเคราะห์อัตราผลตอบแทน จำนวน 4 ข้อ

2. การประชุมกลุ่มย่อย เพื่อสรุปผลการดำเนินงาน ข้อปัญหาในการดำเนินงานที่ผ่านมาให้สมาชิกร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อร่วมกันหาแนวทางการพัฒนา

3. การจัดเวทีประชาคม เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาดี-สร้างบง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองเพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การเก็บข้อมูลของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยดำเนินการรวบรวมข้อมูลแล้วนำไปทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาต้นทุน และผลตอบแทนการผลิต และนำข้อมูลมาประมวลผล ผู้วิจัยจัดประชุมกลุ่มย่อย โดยนำเอาข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาสรุปผลการดำเนินงาน ข้อปัญหาในการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อให้สมาชิกร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อร่วมกันหาแนวทางการพัฒนา ร่วมกันจัดเวทีประชาคม เพื่อชี้แจงรับฟังความคิดเห็นต่อกิจกรรมการดำเนินงาน นำข้อมูลการคำนวณต้นทุนในการดำเนินงานและอัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน ร่วมกันพิจารณาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาดี - สร้างบง และจัดกิจกรรมคืนข้อมูล เพื่อคืนข้อมูลสู่ชาวบ้านในชุมชน ฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหาในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการแก้ปัญหา

2. ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่รวบรวมจากตำราวิชาการ วิทยานิพนธ์ บทความ รายงาน การศึกษา รวมทั้งเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ของหน่วยงานราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้อง รวบรวมข้อมูลผลการศึกษการพัฒนาของกลุ่มวิสาหกิจบ้านนาดี - สร้างบงเพื่อใช้ในการพัฒนาโจทย์วิจัยและเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาคำนวณต้นทุนในการดำเนินงาน ได้แก่ ต้นทุนวัตถุดิบ ต้นทุนค่าแรงงาน ต้นทุนค่าใช้จ่ายการผลิต ต้นทุนผลิตภัณฑ์รวม และ กำไรสุทธิ และ

คำนวณอัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน อัตราส่วน ต้นทุนขายต่อยอดขาย อัตราส่วนกำไรขั้นต้น อัตราส่วนกำไรสุทธิ(Ross, *et al.* 2015) รายละเอียดดังต่อไปนี้

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย และการจัดเวทีประชาคมนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาดี - สร้างบง

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาต้นทุนและวิเคราะห์ผลตอบแทนการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาดี - สร้างบง อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

1.1 ผลการศึกษาต้นทุนการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาดี - สร้างบง อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

1.1.1 ผลการศึกษาต้นทุนการผลิตไม้กวาดดอกหญ้า พบว่า ณ ปริมาณการผลิต 1,500 ด้าม ต้นทุนการผลิตกลุ่มไม้กวาดดอกหญ้า ประกอบด้วย 1) ต้นทุนวัตถุดิบทางตรงได้แก่ ดอกหญ้า ด้าม และเต้าไม้กวาด รวมทั้งสิ้น 11,100 บาท 2) ต้นทุนค่าแรงงานทางตรงได้แก่ แกะทอน มัดจัก เข้าเต้า เย็บหน้า และเข้าด้าม รวมทั้งสิ้น 5,460 บาท และ 3) ต้นทุนค่าใช้จ่ายการผลิตประกอบด้วย รวมทั้งสิ้น 2,539 บาท เมื่อรวมต้นทุนวัตถุดิบทางตรง ต้นทุนค่าแรงงานทางตรง และต้นทุนค่าใช้จ่ายการผลิตเป็นต้นทุนการผลิตทั้งหมด 19,099 บาท ต้นทุนการผลิตรวมต่อด้ามเท่ากับ 12.73 บาท

1.1.2 ผลการศึกษาต้นทุนการผลิตกลุ่มขนมทองพับ พบว่า ณ ปริมาณการผลิต 1,980 ท่อ ต้นทุนการผลิตกลุ่มขนมทองพับ ประกอบด้วย 1) ต้นทุนวัตถุดิบทางตรง คือ แป้งเอนกประสงค์ มะพร้าว น้ำตาล แป้งมัน เกลือ งาดำ กลิ่นผสมอาหาร และไข่ รวมทั้งสิ้น 8,488 บาท 2) ต้นทุนค่าแรงงานทางตรง รวมทั้งสิ้น 22,500 บาท และ 3)

ต้นทุนค่าใช้จ่ายการผลิตประกอบด้วย สติกเกอร์ ถุง แพนค ลวดเย็บกระดาษ ค่าไฟ เต้าอบ เครื่องชุด มะพร้าว รวมทั้งสิ้น 533 บาท เมื่อรวมต้นทุนวัตถุดิบทางตรง ต้นทุนค่าแรงงานทางตรง และต้นทุนค่าใช้จ่ายการผลิต เป็นต้นทุนการผลิตรวมทั้งหมด 31,521 บาท ต้นทุนการผลิตรวมต่อถุงเท่ากับ 15.92 บาท

1.1.3 ผลการศึกษาต้นทุนการผลิตกลุ่มน้ายาล้างจาน พบว่า ณ ปริมาณการผลิต 50 ชุด ต้นทุนการผลิตกลุ่มน้ายาล้างจาน ประกอบด้วย 1) ต้นทุนวัตถุดิบทางตรง คือ หัวเชื้อ น้ำสะอาด และมะกรูด รวมทั้งสิ้น 380 บาท 2) ต้นทุนค่าแรงงานทางตรง รวมทั้งสิ้น 127.50 บาท และ 3) ต้นทุนค่าใช้จ่ายการผลิตประกอบด้วย ค่าเสื่อมถั่งน้ำ ไม้พาย ถ้วยตวง กรวย เสื่อ แก้ว สติกเกอร์ และขวด รวมทั้งสิ้น 368.50 บาท เมื่อรวมต้นทุนวัตถุดิบทางตรง ต้นทุนค่าแรงงานทางตรง และต้นทุนค่าใช้จ่ายการผลิต เป็นต้นทุนการผลิตรวมทั้งหมด 876 บาท ต้นทุนการผลิตรวมต่อชุดเท่ากับ 17.52 บาท

1.1.4 ผลการศึกษาต้นทุนการผลิตกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ พบว่า ณ ปริมาณการผลิต 1,400 กิโลกรัม ต้นทุนการผลิตกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ ประกอบด้วย 1) ต้นทุนวัตถุดิบทางตรง คือ เมล็ดพันธุ์ รวมทั้งสิ้น 400 บาท 2) ต้นทุนค่าแรงงานทางตรงประกอบด้วย ค่าทำแปลง ค่าปลูก ค่ารดน้ำ และค่าเก็บเกี่ยว รวมทั้งสิ้น 9,800 บาท และ 3) ต้นทุนค่าใช้จ่ายการผลิตประกอบด้วย ค่าปุ๋ย ค่าแกลบ ค่าน้ำ ค่าบัวรดน้ำ ผ้าแกลบ และไม้ไผ่รวมทั้งสิ้น 2,082 บาท เมื่อรวมต้นทุนวัตถุดิบทางตรง ต้นทุนค่าแรงงานทางตรง และต้นทุนค่าใช้จ่ายการผลิต เป็นต้นทุนการผลิตรวมทั้งหมด 12,282 บาท ต้นทุนการผลิตรวมต่อกิโลกรัมเท่ากับ 8.77 บาท (Table 1)

1.2 การวิเคราะห์ผลตอบแทนการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาดี - สร้างบง อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

สามารถนำข้อมูลข้างต้นมาวิเคราะห์รายได้จากการขายสินค้า ต้นทุนขาย กำไรสุทธิ รวมถึงวิเคราะห์อัตราผลตอบแทน (Table 2,3)

Table 1. Production costs of community product groups per month

Production costs	Cost per month (Baht)			
	Broom group	Thong phap group	Dishwashing liquid group	Organic vegetables group
Direct raw material	11,100	8,488	380	400
Direct labor costs	5,460	22,500	127.50	9,800
Production expenses	2,539	533	368.50	2,082
Total production costs	19,099	31,521	876	12,282
Production cost per unit	12.73	15.92	17.52	8.77

Table 2. Net profit of community product groups

Calculation of net profit	Broom group	Thong phap group	Dishwashing liquid group	Organic vegetables group
Investment	30,000	34,200	2,000	10,000
Sales volume	1,500	1,980	50	1,400
Selling price per unit	37	35	20	20
Sales income	55,500	69,300	1,000	28,000
Less cost of sales	19,095	31,521	876	12,278
Gross profit	36,405	37,779	124	15,722
Less operating expenses	2,500	3,075	20	1,100
expenses	33,905	34,704	104	14,622

Table 3. Profitability Ratios of community product groups

Elements	Broom group	Thong phap group	Dishwashing liquid group	Organic vegetables group
Return on investment (ROI)	113%	101.46%	5.20%	146.22%
Cost of sales to net sales ratio	34.41%	45.48%	87.60%	43.85%
Gross profit ratio	65.59%	54.52%	12.40%	56.15%
Net profit ratio	61.09%	50.08%	10.40%	52.22%

1.3 การวิเคราะห์ผลตอบแทน

จากการคำนวณกำไรสุทธิ และวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน อัตราต้นทุนขายต่อขายสุทธิ อัตรากำไรขั้นต้น และอัตรากำไรสุทธิ (Table 2,3) ของแต่ละกลุ่ม ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

1.3.1 ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทน การดำเนินงานของกลุ่มไม้กวาด พบว่า ผลตอบแทนที่ได้จากการจำหน่ายไม้กวาดมีรายได้จากการจำหน่าย 55,500 บาทต่อ เดือน มีกำไรสุทธิ 33,905 บาท อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน 113% อัตราต้นทุนขายต่อยอดขาย 34.41 อัตรากำไรขั้นต้น 65.59% และอัตรากำไรสุทธิ 61.09%

1.3.2 ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทน การดำเนินงานของกลุ่มขนมทองพับ พบว่า ผลตอบแทนที่ได้จากการจำหน่ายขนมทองพับมีรายได้จากการจำหน่าย 69,300 บาทต่อเดือน มีกำไรสุทธิ 34,704 บาท อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน 101.46% อัตราต้นทุนขายต่อยอดขาย 45.48% อัตรากำไรขั้นต้น 54.52% และอัตรากำไรสุทธิ 50.08%

1.3.3 ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทน การดำเนินงานของกลุ่มน้ำยาล้างจาน พบว่า ผลตอบแทนที่ได้จากการจำหน่ายน้ำยาล้างจานมีรายได้จากการจำหน่าย 1,000 บาทต่อเดือน มีกำไรสุทธิ 104 บาท อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน

5.20% อัตราต้นทุนขายต่อยอดขาย 87.60% อัตรากำไรขั้นต้น 12.40% และอัตรากำไรสุทธิ 10.40%.

1.3.4 ผลการวิเคราะห์ผลตอบแทน การดำเนินงานของกลุ่มผักปลอดสารพิษ พบว่า ผลตอบแทนที่ได้จากการจำหน่ายผักปลอดสารพิษมีรายได้จากการจำหน่าย 28,000 บาทต่อเดือน มีกำไรสุทธิ 14,622 บาท อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน 146.22% อัตราต้นทุนขายต่อยอดขาย 43.85% อัตรากำไรขั้นต้น 56.15% และอัตรากำไรสุทธิ 52.22%

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาดี - สร้าง บง อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

ผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน (Table 3) พบว่า กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษมีอัตราผลตอบแทนการลงทุนมากที่สุดที่ 146.22% รองลงมาได้แก่ กลุ่มไม้กวาด กลุ่มขนมทองพับ และกลุ่มน้ายาล้างจาน (113% 101.46% และ 5.20%) ผู้วิจัยและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร่วมกันพิจารณาและเสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาดี - สร้าง บง โดยให้ความสำคัญกับกลุ่มที่อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนสูงสุดคือกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ และเร่งแก้ปัญหาในกลุ่มที่มีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนต่ำคือกลุ่มน้ายาล้างจานดังต่อไปนี้ 1). โครงการผักปลอดสารพิษจากชุมชนส่งขึ้นห้าง จะช่วยให้กลุ่ม

วิสาหกิจชุมชนผักปลอดสารพิษสามารถปลูกผักที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน มีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามช่วยเพิ่มมูลค่าสินค้า และเข้าสู่ช่องทางการตลาดใหม่ และ 2) โครงการพัฒนาน้ายาล้างจานสู่มาตรฐานความปลอดภัย จะช่วยให้กลุ่มน้ายาล้างจานพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ได้แก่ น้ายาแช่ผัก เพื่อลดการปนเปื้อน ช่วยสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภค

กิจกรรมคืนข้อมูล

หลังจากได้วิเคราะห์อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุนโดยชุมชนมีส่วนร่วมแล้ว ผู้วิจัยและตัวแทนกลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชนบ้านนาดี - สร้าง บง ร่วมกันจัดกิจกรรมคืนข้อมูลสู่ชาวบ้านในชุมชน (Figure 1) เพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหาในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการแก้ปัญหา จากการประชุมพูดคุยกับตัวแทนกลุ่มสมาชิก สรุปได้ว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาดี - สร้าง บง ทั้ง 4 กลุ่มจะเสนอโครงการในการขับเคลื่อนการดำเนินการทางธุรกิจของกลุ่มเพื่อการศึกษาภาพทางการตลาดและการแข่งขันต่อไปในอนาคต โดยกลุ่มน้ายาล้างจานและกลุ่มผักปลอดสารพิษจะร่วมกันผลิตน้ายาล้างผักเพื่อใช้ล้างผักช่วยชำระล้างสิ่งสกปรกและสิ่งปนเปื้อนต่าง ๆ เพื่อสร้างความสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภค กลุ่มขนมทองพับจะแก้ปัญหาวัตถุดิบ (มะพร้าว) ในฤดูกาลแคลนโดยจะผลิตขนมชนิดใหม่ออกมาจัดจำหน่าย เป็นต้น

Figure 1. Feedback loop reflecting processes

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาดี - สร้างบง อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานีสามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. จากการศึกษาต้นทุนการผลิตของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนพบว่า กลุ่มไม้กวาดดอกหญ้าจะมีต้นทุนวัตถุดิบทางตรงสูง เนื่องจากต้องซื้อวัตถุดิบทางตรงทั้งหมดจากตลาดในราคาที่สูงกว่าคู่แข่ง เนื่องจาก คู่แข่งขันทางตรงมีจำนวนการผลิตไม้กวาดจำนวนมาก ทำให้ปริมาณการสั่งซื้อวัตถุดิบซื้อจำนวนมาก จึงซื้อวัตถุดิบได้ในราคาที่ถูกลงกว่า ราคาสินค้าจึงมีราคาต่ำกว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชน ดังนั้นทางกลุ่มควรแสวงหาแหล่งวัตถุดิบในการผลิตจากแหล่งอื่นๆ เช่น การหาผู้ขายวัตถุดิบรายอื่นๆ ใกล้เคียง โดยพิจารณาเรื่องคุณภาพสินค้า ราคาส่งมอบ การขนส่งและบริการอื่นๆ ประกอบการตัดสินใจ มาเพื่อเปรียบเทียบราคาเพื่อเป็นทางเลือกในการตัดสินใจซื้อวัตถุดิบ ทางด้านกลุ่มทองพับเป็นกลุ่มที่มีต้นทุนค่าแรงงานทางตรงสูงกว่ากลุ่มอื่นเนื่องจากมีการผลิตสินค้าทุกวัน โดยมีการใช้แรงเฉลี่ยวันละ 5 คน ครั้งละ 4 ชั่วโมง ซึ่งหากทางกลุ่มสามารถปรับปรุงขั้นตอนผลิตให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยพิจารณาปรับกระบวนการผลิต ให้มีความสอดคล้องกับจำนวนแรงงานจะสามารถลดจำนวนชั่วโมงการผลิตลงและจะสามารถลดต้นทุนค่าแรงได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ *Sribub et al. (2022)* ที่ให้ข้อเสนอแนะว่าทางวิสาหกิจชุมชนควรขยายระยะเวลาในการทำงานในแต่ละวันให้มากขึ้น เพื่อที่จะได้ลดแรงงานคนลง จากปกติใช้เวลาในการทำงานในแต่ละวันเพียง 5 - 6 ชั่วโมงต่อวัน ควรจะเพิ่มเป็น 7 - 8 ชั่วโมงต่อวัน *Beryl and Boontham (2023)* พบว่าในการบริหารชุมชนท่องเที่ยว ต้นทุนการให้บริการมีสัดส่วนของต้นทุนค่าแรงผู้ปฏิบัติงานมากที่สุด ทางด้านกลุ่มผักปลอดสารพิษจะเน้นการปลูกพืชสวนครัวเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจัดจำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลางจำเป็นต้องมีการดูแล

เอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้ต้นทุนค่าแรงงานทางตรงสูง ดังนั้นหากต้องการลดต้นทุนแรงงานทางตรงจำเป็นต้องอาศัยเทคโนโลยีเข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกจะช่วยลดค่าแรงงานทางตรงได้ เช่น โรงเรือนอัจฉริยะ ช่วยควบคุมการเพาะปลูก อุณหภูมิ ความชื้น การให้น้ำ ปริมาณปุ๋ย ความเข้มของแสง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ *Naksenee et al. (2022)* ที่พบว่าการพัฒนา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเน้นใช้นวัตกรรมที่ในการแก้ปัญหา คิดค้นวิธีการใหม่ ๆ ที่จะสามารถช่วยแก้ปัญหาการดำเนินงานและลดต้นทุนแรงงานได้อย่างยั่งยืน และมีประสิทธิภาพ สามารถต่อยอดได้ นอกจากนี้การวัดอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) หากต้องการเพิ่มอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนให้กลุ่มขนมทองพับ ต้องลดต้นทุนค่าแรงทางตรงลงและตั้งราคาขายให้ สูง มาก ขึ้น *Kliengthaisong. and Sanposh (2021)* พบว่า ค่าแรงงานทางตรงผ่านกิจกรรมให้ความรู้ ประกอบด้วย กิจกรรมการเพิ่มพูนความรู้แก่เกษตรกรในการลดต้นทุนค่าแรงการปลูกผัก ลดต้นทุนค่าแรงในการเก็บ ลดต้นทุนค่าแรงในการดูแลรักษา ลดต้นทุนค่าแรงในการขนย้าย และลดต้นทุนค่าแรงในการเพาะปลูก อันจะนำมาซึ่งการสร้างอาชีพ การสร้างรายได้ และสร้างความยั่งยืนให้ชุมชน ภายใต้ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ *Dethamrong et al. (2023)* ผู้ประกอบการจำเป็นต้องนำเทคนิคการวิเคราะห์ทางการเงินมาประกอบการตัดสินใจเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์สูงสุดจากการลงทุน

2. จากการที่ผู้วิจัยและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร่วมกันพิจารณาและเสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาดี - สร้างบง โดยการจัดโครงการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมและแก้ปัญหาขาดความรู้ด้านการลงบัญชีรับ - จ่าย การคำนวณต้นทุนที่เกี่ยวข้องไม่ตรงความเป็นจริง และการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุนของกลุ่มวิสาหกิจไม่มี

ประสิทธิภาพ และพบแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มเพื่อการพัฒนาธุรกิจให้สามารถแข่งขันในตลาดได้และเติบโตต่อไปอย่างเข้มแข็งและยั่งยืนว่า ด้านการผลิตต้องพัฒนาระบบการผลิตเพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค ซึ่งหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนโดยความรู้และการอบรมเชิงปฏิบัติให้กับทางกลุ่ม ด้านการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ต้องพัฒนาบรรจุภัณฑ์ใหม่เพื่อดึงดูดและน่าเชื่อถือจากผู้บริโภค ด้านการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานสูงขึ้น เพื่อให้ได้รับการคัดสรรสุดยอดผลิตภัณฑ์ โดยการขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) สอดคล้องกับการศึกษาของ Punroob, et al. (2022) พบว่า แนวทางการพัฒนาควรพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ให้มีความทันสมัย โดดเด่น และราคาถูก และด้านการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายต้องพัฒนาเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายให้มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น ช่องทางออนไลน์ต่างๆและผ่านตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์หรืออีมาร์เก็ตเพลส (e-Marketplace) เพื่อให้ผลิตภัณฑ์เข้าถึงกลุ่มลูกค้ามากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Phutthawong, et al. (2024) พบว่า แนวทางในการเพิ่มช่องทางการตลาดออนไลน์ คือ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้งานเพจผลิตภัณฑ์บนแพลตฟอร์มเฟซบุ๊ก และ ทดลองใช้สื่อเทคโนโลยี โดยการใช้เพจบนแพลตฟอร์มเฟซบุ๊ก

สรุป

การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาดี - สร้างบงมีการบันทึกบัญชีรายรับและรายจ่ายเบื้องต้น แต่ยังคงขาดการคำนวณหาต้นทุนการผลิตของผลิตภัณฑ์แต่ละกลุ่ม ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการทางด้านการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตของผลิตภัณฑ์ ผลการอบรมทำให้กลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการบันทึก

บัญชีมากยิ่งขึ้น สามารถแยกต้นทุนการผลิต และคำนวณอัตราผลตอบแทนได้ ส่งผลให้สามารถวางแผนการดำเนินงานเกิดความยั่งยืนในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรจัดโครงการอบรมให้ความรู้ทางด้านจัดทำบัญชีโดยตรง มีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการเพิ่มความรู้ให้กับกลุ่มด้านการจัดทำบัญชีที่เป็นระบบและถูกต้องตามหลักบัญชี

2. ควรมีการจำแนกต้นทุนผันแปรและต้นทุนคงที่ของสินค้าแต่ละชนิด เพื่อนำใช้ในการบริหารจัดการต้นทุนได้อย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยขยายผลไปยังการดำเนินวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ เพื่อให้อัตราผลตอบแทนจากการดำเนินงานอันจะทำให้เกิดเป็นแนวปฏิบัติที่ดี (good practice) ที่จะพัฒนาวิสาหกิจชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม

2. ควรทำการศึกษาวิเคราะห์ต้นทุนทางสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบผลตอบแทนทางสังคม (SROI) จะเพิ่มมุมมองด้านผลตอบแทนด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณคณะวิทยากรจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีที่สนับสนุนทุนเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ช่วยทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

Beryl, R and K. Boontham. 2023. Costs and returns of sustainable tourism resource management of community enterprises in Phetchaburi province.

- Journal of Management Science Review 25(1): 259-274. (in Thai)
- Chainantaporn, A. 2018. Costs and returns on maize growing of farmers in Phrao district, Chiang Mai province. Payap University Journal 24(2): 247-264. (in Thai)
- Cokins, G. 2002. Integrating target costing and ABC. Journal of Cost Management, 16(4): 13-22
- Department of Disease Control. 2019. Coronavirus disease 2019 (COVID-19). (Online). Available: <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/index.php> (October 01, 2023). (in Thai)
- Dethamrong, U., C. Suthamdee and D. Suthamdee. 2023. Cost and benefit analysis of Mai Nadee model native chicken community Enterprise,. Journal of Innovation and Management 8(1): 22-34. (in Thai)
- Kliengthaisong, K. and K. Sanposh. 2021. Approaches to reduce the cost of growing safe hydroponics vegetables in the area of Udon Thani province, Udon Thani Rajabhat University Academic Journal 9(2): 86-96. (in Thai)
- Naksenee, T., R. Sangkhae and A. Phithuk. 2022. Social returns on investment from community enterprise business to promote sports tourism in the organization of Chom Bueng marathon, A case study of Uyenpensook Thai-Mon Folkway. Lawasri Journal 6(1): 88-105. (in Thai)
- Onsamlee, P. 2021. Adaptation of community enterprises in the epidemic conditions of coronavirus Infection in 2019. Journal of Management Science Review 23(1): 195-205. (in Thai)
- Phutthawong, N., K. Ri Wong and R. Suwannatip. 2024. Product development and online marketing expansion for Hug Ngan Pha group, Nai Mueang subdistrict, Mueang district, Nakhon Phanom province. Journal of Community Development and Life Quality 12(2): 107-116. (in Thai)
- Pinitnuk, J and W. Napaporn. 2016. The analysis of cost and returns of the silks production of sericulturists at Khoke village, Noen Yang sub-district, KhamMuang district, Kalasin province. Journal of The Way Human Society 4 (2): 351-367. (in Thai)
- Punroob, J., E. Duangjai and N. Punroob, (2022). Marketing development for enhancing hand-woven fabric products of community enterprise, Nan province. University of the Thai Chamber of Commerce Journal Humanities and Social Sciences 42(2): 145-160. (in Thai)
- Ross, S.A., R. W. Westerfield., J. Jaffe, J. Lim, R. Tan and H. Wong. 2015. Corporate Finance, Asia Global Edition 10th ed. New York: McGraw-Hill. 1060 p.
- Sribub, H., S. Leekul, A. Nammat and O. Moonsri. 2022. Analysis of costs and returns of single-breed orange fish production: a case study of an enterprise fish processing products community, Ban Huai Bong, Non

Mueang subdistrict, Non Sang district, Nong Bua Lamphu province. Journal of Management Science Udon Thani Rajabhat University 4(1): 43-55. (in Thai)

Thailand Development Research Institute. 2019. Impact of the COVID-19 outbreak, 2nd round, continuing 3rd round, and the direction of the Thai labor market. (Online). Available: <https://tdri.or.th/2021/04/covid-19-2-3-affected-thai-labor-market> (October 1, 2023). (in Thai)
